

Smluvní právo

UK FTVS – Katedra managementu sportu

Pracovní materiál pro distanční výuku

JUDr. Jan Mikuláš, Ph.D., 21.04.2020

jan.mikulas@smh.cz

Prameny ke studiu mimo tento dokument:

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dostupný online zde <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>
(kde se dále uvádí odkaz na paragrafy, myslí se tím ustanovení tohoto zákona č. 90/2012 Sb.)
- PowerPoint prezentace - obsah semináře

****

Pojmy: Dohoda x Smlouva x Závazek x Dluh

Smlouvou se rozumí právní jednání, kterým se závazek zakládá – právní důvod vzniku závazku. § 1724.

Dohoda oproti tomu je vyhrazena pro situace, kdy je dvou a vícestranné, ale mění je nebo ruší. § 1902 – novace.

Proto např. dědická smlouva – ne dohoda - § 1582.

Závazek dle § 1721 – závazek je vztah obou stran. Pouto, které vytváří celá smlouva. Ručí se za dluhy, zajišťují se dluhy, přistupuje se dluhy, promíjí se dluh, zajišťuje se dluh ne závazek a ne pohledávka!

Předsmluvní odpovědnost

- Jedná se o právní vztahy a jejich následky před tím, než je uzavřena samotná smlouva, tj. zejména, co si mají strany sdělit a kdy a zda mají povinnost smlouvu uzavřít resp., jaké má následky, že smlouvu neuzavřou, i když o ní již jednali
- Strany mohou jednat o smlouvě a nejsou povinny ji uzavřít (z toho ale samozřejmě výjimka, kdy se k tomu zavážou – např. smlouva o smlouvě budoucí)
- Strany mají povinnost sdělit si všechny okolnosti významné pro uzavření smlouvy (§ 1728 odst. 2)
- Pokud je vysoká pravděpodobnost uzavření (§ 1729), pak jedná nepoctivě ten, kdo jednání bez vážného důvodu ukončí, odpovídá za škodu – ztrátu z neuzavřené smlouvy
- Rozdělní předsmluvní odpovědnost
  - Poskytování informací
  - Ochrana důvěrných informací
  - Neukončení vyjednávání
  - Překvapivé ukončení vyjednávání
- § 1729 odst. 2 obsahuje limitaci náhrady škody
- Toto vše si jde vyloučit na počátku jednání dohodou stran

Proces uzavření smlouvy (§§ 1731)

- V praxi je smlouva uzavřena tím, že např. Dvě strany podepíší smlouvu. V právu se však rozlišuje celý proces na jednotlivé fáze, tj. někdo musí nejdříve něco nabídnout a druhá strana to musí nějak akceptovat. Dále se řeší situace, kdy je nabídka závazná, kdy ji lze (či nelze) změnit, kdy přesně samotná smlouva vznikne. V praxi však tyto skutečnosti mohou být těžko identifikovatelné a ne vždy je možné je přesně určit (tedy např. kdo učinil první návrh ohledně nějaké věci – pokud se předloží např. v bance smlouva o vedení běžného účtu, je to jasné, ale pokud jednájí dvě strany dlouho o smlouvě, přičemž každá občas navrhne změnu toho kterého ustanovení, je prakticky nemožné, nebo těžko dohledatelné, kdo vlastně navrhl kterou část první)
- Návrh – kdo jej činí, musí mít úmysl uzavřít určitou smlouvu – tj. jasně vymezené podmínky ne jen obecně.
- Nabídka musí obsahovat tzv. podstatné náležitosti smlouvy – tj. ty údaje, bez kterých nejde určit, co přesně je vlastně obsahem smlouvy (tj. stručně řečeno, kdo, komu, co). Práva a povinnosti musí být totiž srozumitelné a určitelné. To lze v praxi docílit buďto písemnou smlouvou nebo i faktickým jednáním (vezmu si s pultu v obchodě chleba, dám jej na pás u pokladny – je vyjádřená má vůle uzavřít kupní cenu mezi mnou a prodávajícím, za cenu, která byla uvedena u zboží v regále)
- Zvláštní formy: návrh dodat zboží nebo službu za určenou cenu při podnikatelské činnosti reklamou, v katalogu nebo vystavením zboží § 1732 odst. 2 – pozor na např. chybně uvedené ceny v reklamě; jde o tzv. domněnku, tedy lze výslovně v reklamě dovětkem vyloučit (např. že tato reklama není „nabídkou k uzavření smlouvy“ atp.)
- Je třeba ale odlišit od tzv. výzvy k nabídce invitatio ad offerendum – např. vystavení zboží v obchodě – tam až zákazník, tím, že si zboží vybere, dělá nabídku a prodávající ji akceptuje a tím je uzavřena teprve smlouva, tedy nikoliv, že vystavení zboží je již nabídkou a jen souhlasem a akceptací ze strany kupujícího je uzavřena smlouva

- Učiněnou nabídku zrušit kdykoliv do té doby, než dojde druhé straně (v reálu tedy asi jen, kdy jde nabídka třeba poštou a mezi tím nabízející doručí zrušení rychleji)
- Odvolat lze nabídku až do jejího přijetí, tj. poté kdy dojde tomu, kdo jí má (může) přijmout, ledaže je řečeno, že je nabídka neodvolatelná
- Nabídka se přijímá tím, že se akceptuje jako celek (odchylka u drobných změn viz dále); opět obráceně stejná logika ohledně zrušení akceptace: to lze do té doby, než dojde akceptace tomu, kdo nabídku učinil
- Přijetí nabídky s dodatky, změny – kdy nevádí § 1740 odst. 3 pokud jsou odchylky neměnicí podstatně podmínky nabídky
- Pozdní přijetí (tj. pokud je řečeno, že přijmout lze jen v nějaké lhůtě nebo to z povahy věci vyplývá) – tzv. obyčejné, pak má činky včasného, když navrhovatel vyrozumí, že přijímá i tak;
- Pozdní přijetí kvalifikované – situace, kdy by došla akceptace včas (např. je posláno poštou a normálně se doručí do ca dvou pracovních dní, ale přijde to až za 14 dní po lhůtě); pak to má automaticky účinky včasného přijetí, ledaže navrhovatel bezodkladně sdělí, že považuje za zaniklou – tedy navrhovatel by se měl třeba podívat na podací razítko, kdy byla akceptace odeslána a zhodnotit, zda by normálně nepřišla včas ve lhůtě, kdy ještě bylo možné akceptovat nabídku
- Pojem: Faktická smlouva: není třeba nic sepisovat, ale strany s ohledem k obsahu plnění či praxi prostě dodají zboží a přijmou; tedy dva způsoby: „přihlídnutí k obsahu“ nebo „k praxi stran“ – pokud se dle ní zachová nebo přijme-li plnění. – příklady – dodání zboží, parkoviště, trhání květin v Německu přímo na poli a vhodit peníze do kasičky atp.

Veřejná soutěž o nejvhodnější nabídku

- Možnost užití kdokoliv - nejen u podnikatele
- Náležitosti – vyhlásit neurčitým osobám, soutěž o nejvhodnější nabídku – výzva k podání nabídek – tedy nejde o nabídku – tu mají podat právě ti, kterým je výzva určena
- Obecným způsobem třeba vymezit písemně předmět plnění a obecné zásady smlouvy, určí způsob podávání nabídek a lhůtu k podání a pro oznámení vybrané nabídky
- Podmínky soutěže lze upravit libovolně – včetně pravidel nebo možnosti měnění podmínek, pravidla výběru nejvhodnější nabídky i to, že může všechny odmítnout – pozor zde jen když si to v podmínkách vyhradí vyhlášovatel

Veřejná nabídka

- vůči neurčitým osobám / je to už samo o sobě nabídkou
- uzavřena s tím, kdo přijal první / pokud více, pak dle pravidel nabídky
- oznámení o úspěšnosti nutno hned, jinak smlouva nevznikne

Smlouva o smlouvě budoucí

- je třeba ujednat obsahu budoucí smlouvy alespoň obecným způsobem
- může určit i třetí osoba nebo soud – tedy není nutné mít vždy celou budoucí smlouvu dohodnutou, byť je to praktičtější
- soud pak případně určuje obsah smlouvy
- právo na uzavření smlouvy zanikne, pokud se nevyzve k uzavření včas (tzv. prekluze) a rovněž, pokud se změní podmínky tak, že nelze spravedlivě po druhé straně požadovat, aby smlouvu uzavřela § 1788 odst. 2 – možnost smluvně ve smlouvě o smlouvě budoucí vyloučit (což může být praktické, jinak to dává možnost druhé straně odmítnout

uzavření budoucí smlouvy – samozřejmě soudní proces v takové věci by trval léta, což se nemusí vyplatit)

Změna okolností

- jde o možnost, jak otevřít již uzavřenou smlouvu a chtít změnit její obsah – to lze obecně samozřejmě jen dohodou obou stran – zde jsou možnosti, jak to zákon umožňuje i když druhá strana nesouhlasí
- Nelze použít, pokud se jen plnění, které je předmětem smlouvy stane obtížnější (§ 1764)
- Dojde-li ke změně okolností tak podstatné, že změna založí v právech a povinnostech stran zvlášť hrubý nepoměr znevýhodněním jedné z nich buď neúměrným zvýšením nákladů plnění, anebo neúměrným snížením hodnoty předmětu plnění, má dotčená strana právo domáhat se vůči druhé straně obnovení jednání o smlouvě, prokáže-li, že změnu nemohla rozumně předpokládat ani ovlivnit a že skutečnost nastala až po uzavření smlouvy, anebo se dotčené straně stala až po uzavření smlouvy známou. (§ 1765)
- Intenzita musí být větší – zvlášť hrubý nepoměr
- Obnovení jednání o smlouvě je důsledek
- následek nemohla strana předpokládat ani ovlivnit
- Nastalo až po uzavření smlouvy
- Nemusí odložit plnění
- Nedohoda = soud obnoví rovnováhu práv a povinností není vázán návrhem
- Uplatnit v přiměřené lhůtě – má se za to, že to jsou 2 měsíce
- Toto lze vyloučit, což může být opět praktické – jinak je riziko, že uzavřená smlouva bude z nějakých důvodů rozporována – viz § 1765 odst. 2: Právo podle odstavce 1 dotčené straně nevznikne, převzala-li na sebe nebezpečí změny okolností.

Neúměrné zkrácení

- § 1793 „Zaváží-li se strany k vzájemnému plnění a je-li plnění jedné ze stran v hrubém nepoměru k tomu, co poskytla druhá strana, může zkrácená strana požadovat zrušení smlouvy a navrácení všeho do původního stavu“
- Další možnost, jak se „vyvázat“ z povinností z uzavřené smlouvy, pokud se splní zákonné předpoklady; opět lze vyloučit, tedy že se strany mohou ve smlouvě dohodnout, že na jejich smlouvu se toto nebude aplikovat
- Musí jít o vzájemné plnění a jedna ze stran v hrubém nepoměru
- Důsledek: možnost požadovat zrušení smlouvy a navrácení do původního stavu, ledaže doplní druhá strana
- Ne pokud druhá strana o nepoměru nevěděla ani nemohla vědět – zde hledisko člověka průměrného rozumu

Závdavek

- §1808 Závdavkem se potvrzuje uzavření smlouvy a strana, která jej dala, poskytuje jistotu, že dluh splní.
- Odlišení od zálohy – ta je před uzavřením smlouvy; závdavek při / po uzavření smlouvy
- Funkce důkazní, zajišťovací a sankční
- Nesplní-li se dluh z příčiny na straně toho, kdo dal závdavek, může si druhá strana závdavek ponechat. Dala-li tato strana závdavek, má právo požadovat, aby jí buď bylo vydáno dvojnásobně tolik, anebo aby dlužník dluh splnil, nebo, není-li splnění dluhu již možné, náhradu škody.

Všeobecné obchodní podmínky

- § 1751
- Jde o část smlouvy, která není přímo v „těle“ smlouvy, ale mimo ni – v samotné smlouvě je pak jen odkaz na ně;
- Částí smlouvy se mohou stát jen při splnění zákonných podmínek
- Musí být připojeny k nabídce nebo musí být stranám známé
- Mezi podnikateli lze je nepřipojit ke smlouvě, ale jen odkázat na obchodní podmínky odborných svazů, stavů atp.
- Změna obchodních podmínek je možná jen tehdy, když jde o VOP:
  - o V rámci běžného obchodního styku
  - o S větším počtem osob
  - o Fungují dlouhodobě
  - o Týkají se opětovného plnění stejného druhu (třena nájem, rámcová kupní smlouva)
  - o Při jednání z povahy vyplývá rozumná potřeba změny
- Musí být ale dána možnost odmítnout změnu a dostatečná doba k uzavření nové smlouvy (problém když není alternativa pro novou smlouvu – např. vlastník sítě –ale tam monopolní postavení, takže ochrana v právu hospodářské soutěže atp.)
- Ve VOP nemohou být tzv. neočekávané ustanovení – překvapivé: jsou neúčinné, nepřijala-li je strana výslovně

Adhezní smlouvy

- § 1798 a násl.
- Jde o smlouvy, které jsou připraveny jednou stranou a druhá strana nemá možnost jejich obsah změnit (např. bankovní smlouvy, smlouvy s mobilními operátory atp.)
- Ale i dle § 1798 odst. 2 se za ně považuje i formulář užívaný v obchodním styku
- Pro adhezní smlouvy jsou stanovena pravidla pro ochranu slabší strany:

- klauzule, které jsou nesrozumitelné nebo obtížně čitelné a zároveň nevýhodné pro tu slabší stranu.
  - Nesrozumitelné mohou být i složité odkazy ve smlouvě.
  - Dále nesrozumitelnost jako obtížná čitelnost. Třeba malý font.
- Nicméně pak musí být ještě i splněno, že k tomu být ještě pro tu stranu nevýhodné. Jinak je to platné.
  - I když je to ale nevýhodné, pak možnost odstranit tu vadu tím, že při kontraktaci ten je obsah vysvětlen.
  - Vyloučit toto nejde, s výjimkou smluv mezi podnikateli – tam to vyloučit lze

Postoupení pohledávky

- Pohledávka právo na plnění vůči jinému, tj. věřitel má pohledávku vůči dlužníkovi, dlužník má dluh vůči věřiteli
- Věřitel může svou pohledávku postoupit (prodat / převést) na jiného – k tomu nepotřebuje souhlas dlužníka (dlužník nemá mít logicky právo rozhodovat, komu bude dlužit)- ALE toto lze smluvně vyloučit, tj. si ujednat, že dlužit budu jen konkrétnímu věřiteli a on nemá právo bez souhlasu dlužníka pohledávku postoupit na jiného

Převzetí dluhu

- § 1888 a násl.
- Jde o změnu na straně dlužníka; k tomuto musí dát věřitel souhlas, tehdy, kdy původní dlužník se z dluhu vyváže – logicky chce a musí mít věřitel pod kontrolou, kdo mu dluží a to by nebylo docíleno, kdyby se dlužník mohl sám dluhu zbavit a převést na někoho jiného (nedůvěryhodného, nesolventního)
- Pokud ale nedá věřitel souhlas, pak ten, kdo měl převzít dluh má povinnost vůči dlužníkovi zařídit, aby nemusel plnit; ale věřitel sám nesmí po tomto „druhém“ dlužníkovi nic přímo požadovat

Postoupení smlouvy

- Postoupit lze i smlouvu jako celek, nevylučuje-li to povaha smlouvy (např. nájemní smlouva se z nájemce pana Nováka tak jak je postoupí na pana Vomáčku – de facto jde o stejný smluvní vztah, jen se změní osoba nájemce)
- Souhlas k postoupení lze dát i předem

Zánik závazků

Splnění

Aby došlo k zániku závazku splněním, musí být plněno řádně a včas.

Řádné plnění znamená plnění bez vad s vlastnostmi vymíněnými nebo obvyklými, aby bylo možné použít předmět plnění podle smlouvy. To ovšem tehdy kdy je plněno za úplatu. Nabyvatel se však může předem vzdát svých práv na vadné plnění, ovšem pouze písemnou formou.

Nápadné vady přitom jdou k tíži nabyvatele, ledaže ji zcizitel zastřel nebo ho ujistil, že věc takovou vadu nemá.

Věc lze přenechat rovněž tzv. úhrnem jak stojí a leží. Pak jsou vady k tíži nabyvatele, ledaže znovu zcizitel prohlásil, že věc má nějaké konkrétní vlastnosti. Zde pozor na to, kdy lze toto použít – jen u věcí určených úhrnem – hromadné. Ne samostatné.

Od vad zákonných je třeba odlišovat vady záruční. Vady záruční vyplývají z tzv. záruky za jakost, kdy zcizitel zaručuje, že předmět plnění bude po určitou dobu způsobilý k použití k ujednanému účelu (příklad boty uvedl) a že si podrží ujednané vlastnosti.

Ze současného obchodního zákoníku je převzata povinnost kontroly (stichprobe), přičemž nabyvatel může právo z vadného plnění uplatnit u soudu dle § 1921 jen tehdy, pokud vadu vytkl zciziteli bez zbytečného odkladu poté, kdy měl možnost věc prohlédnout a vadu zjistit, a to buď označením vady nebo oznámením, jak se projevuje. Vytknout ji lze přitom do šesti měsíců od převzetí plnění. U záručních vad potom do konce záruční lhůty, ovšem stále bez zbytečného odkladu po zjištění. Pokud není toto splněno, soud nároky z vad nepřiznává, ledaže zcizitel o vadě při předání věděl nebo musel vědět.

Pokud je vada odstranitelná, může se nabyvatel domáhat opravy nebo doplnění co chybí nebo slevy. Nelze-li vadu odstranit a nelze-li věc užívat, může se domáhat odstoupení od smlouvy nebo slevy. Dále lze uplatnit i náhradu účelně vynaložených nákladů, ale jen do 1 měsíce od uplynutí lhůty k vytknutí vady.

Plnění třetí osobou je možné, pokud s tím souhlasí sám dlužník. Pak musí věřitel plnění přijmout. Souhlasu dlužníka však není třeba, pokud plní dluh osoba, která za dluh ručí nebo závazek jinak zajišťuje.

Kvittance a dlužní úpis

Dlužník je při splnění oprávněn požadovat vydání potvrzení o splnění dluhu. Při odepření vydání kvittance může dlužník plnění odepřít.

Dlužním úpisem se rozumí uznání dluhu nebo jiný dlužní úpis, tedy jiné potvrzení dluhu, přičemž i tento musí být dlužníku zpět vydán. Při částečném plnění se na něm pak vyznačí, že dluh byl částečně splacen

Výpověď

Smlouvu lze vypovědět, pokud to stanoví zákon nebo smlouva. NOZ v § 1999 stanoví, že vypovědět smlouvu na dobu neurčitou zavazující k nepřetržité nebo opakované činnosti lze ke konci kalendářního čtvrtletí podanou alespoň tři měsíce předem.

Dle § 2000 byla-li smlouva bez závažného důvodu uzavřena na dobu určitou tak, že zavazuje člověka do konce jeho života, anebo zavazuje kohokoliv na dobu delší než deset let, lze po uplynutí deseti let od vzniku závazku domáhat se jeho zrušení. Mimo to zruší soud smlouvu i tehdy, když se změní okolnosti, ze kterých strany při jejím uzavření vycházely do té míry, že nelze na závázané straně rozuměně požadovat, aby byla smlouvou dále vázána.

Odstoupení od smlouvy

Jen dle smlouvy nebo zákona (zákoně možnosti lze i vyloučit).

Ze zákona při podstatném porušení povinnosti – takové porušení povinnosti, o němž strana porušující smlouvu již při uzavření smlouvy věděla nebo musela vědět, že by druhá strana smlouvu neuzavřela, pokud by toto porušení předvídala.

Lze i odstoupit tehdy, pokud z chování druhé strany nepochybně vyplývá, že smlouvu poruší podstatným způsobem. Pokud oprávněná strana učiní volnu odstoupit nebo na smlouvě setrvat, nemůže volbu již měnit.

Zajištění závazků - vybrané instituty

Ručení

Osoba odlišná od dlužníka se zaváže, že bude plnit, pokud dlužník nesplní svůj dluh věřiteli. Pokud ručitel splní za dlužníka, pak může požadovat náhradu (tzv. regres) po původním dlužníku – nastoupí tedy na místo věřitele

Smluvní pokuta

Jde o zajištění „hrozbou sankce“ při nesplnění zajištěné povinnosti.

Pokuta musí být přiměřená a úměrná zajišťované povinnosti, jinak může soud její výši snížit až do výše vzniklé škody.

Jde o tzv. paušalizovanou náhradu škody, tj. dle § 2050 Je-li ujednána smluvní pokuta, nemá věřitel právo na náhradu škody vzniklé z porušení povinnosti, ke kterému se smluvní pokuta vztahuje. Lze samozřejmě sjednat i jinak.